

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมหลัก 12 ประการในสถานศึกษาไทย

Learning Management for Social Studies to Reinforce Ethics and The 12 National Core in Thai Schooling

วิภาพรรณ พินลา¹
Wipapan Phinla¹

บทคัดย่อ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมหลัก 12 ประการในสถานศึกษา มีความสำคัญอันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การจัดการศึกษา เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม จึงได้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในการมุ่งพัฒนาผู้เรียนและคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งคนดี คนเก่ง และอยู่ร่วมในสังคม อย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทย ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน จำเป็น ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกส่วนในสังคมทั้งครูผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดการกระบวนการให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทความนี้จึงมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนในรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา เห็นความสำคัญและใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมหลัก 12 ประการในสถานศึกษาของผู้เรียนต่อไป

คำสำคัญ: สังคมศึกษา คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมหลัก 12 ประการ

Abstract

Learning management for social studies to reinforce ethics and the 12 national core values in schools are important foundations of national development. In order to provide education that meets the needs of society, there is a need to define the objectives of the basic education curriculum. The aim is to develop learners and Thai citizens to become a complete, with being a good and intelligent person and able to live happily in society on the basis of Thai-ness. Thus, the learning activities for effective development of learners requires the cooperation of all sectors of society including teachers, students, parents and

¹ อาจารย์สาขาการสอนศิลปศาสตร์ (การสอนสังคมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

² Lecturer Teaching Liberal Art Program (Teaching Social Studies), Faculty of Education, Thaksin University
E-mail: phinla_89@hotmail.com

communities in the participate process. This article focuses on the awareness of teachers of social studies in the use of the learning management guidelines for reinforcing ethics and the 12 national core values in the schools.

Keywords: Social studies, Ethics, The 12 National Core Values

บทนำ

จากสภาพสังคมปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงการสื่อสารในโลกยุคไร้พรมแดน ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมามากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม การแต่งกายล่อแหลม การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การใช้สินค้าฟุ่มเฟือยเหล่านี้ เป็นต้น เป็นเหตุให้เยาวชนของชาติหลงใหลตามกระแสของข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นคุณธรรมจริยธรรม จึงเป็นสิ่งที่สำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก ในการกำหนดความสงบสุขของสังคม คนในสังคมต้องเป็นผู้เปรียบพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม จึงทำให้สังคมนั้นมีแต่ความสุข ในขณะที่หากคนในสังคมใดมีความสุขทางด้านจิตใจ ขาดคุณธรรมจริยธรรม แม้สังคมนั้นจะมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ก็ย่อมหาความสุขได้ยาก การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมไทยต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในเด็กและเยาวชน เพราะเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศในอนาคต โดยเฉพาะครูผู้สอนสังคมศึกษาที่มีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนและบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นครูผู้สอนสังคมศึกษาจึงต้องหล่อหลอมผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับวิชาความรู้ และทักษะวิชาชีพความสามารถที่เปี่ยมไปด้วยคุณธรรมจริยธรรมให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

เป้าหมายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา

จากการสังเคราะห์ของสมาคมสังคมศึกษาแห่งชาติ (National Council for Social Studies, 1994: 1) (NCSS) ของสหรัฐอเมริกา สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยการให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีในชีวิตประชาธิปไตยภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวจึงกำหนดองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ด้านความรู้ ให้ผู้เรียนมีความรู้ในเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอด หลักการสำคัญของวิชาต่าง ๆ ในสาขาสังคมศึกษาตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้นในลักษณะบูรณาการโดยการเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตผู้เรียนและผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติสุข
2. ด้านทักษะ และกระบวนการ ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้เกิดทักษะ และกระบวนการต่าง ๆ ทั้งทางวิชาการ และทางสังคม การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การเป็นผู้นำและผู้ตาม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข
3. ด้านเจตคติและค่านิยม ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเจตคติและค่านิยมประชาธิปไตย และเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม ได้แก่ รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย กตัญญู รักเกียรติภูมิของตนเอง มีความยุติธรรม เป็นต้น

จากเป้าหมายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถประพฤติปฏิบัติ และนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง สังคมในส่วนรวม และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีที่มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมหลัก 12 ประการ

คุณธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณความดีงาม สภาพประกอบเกื้อกูล สิ่งที่คุณศรัทธาว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ส่วนจริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม (อุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม และสมใจ ศิระกมล, 2558: 48) จากความหมายของคุณธรรม จริยธรรมที่กล่าวมาข้างต้นมีความหมายใกล้เคียงและสัมพันธ์กันกับคำว่า ค่านิยมโดย ค่านิยม หมายถึง วัสดุสามารถของสิ่งที่เชื่อว่าสนองความปรารถนาของมนุษย์ได้หรือคุณสมบัติของสิ่งใดก็ตาม ซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นประโยชน์ที่น่าสนใจแก่บุคคลหรือกลุ่ม “คุณค่า” หรือ “ค่านิยม” ให้หมายถึงสิ่งที่บุคคลยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจและกำหนดการกระทำของตนเอง (เกตุวดี สมบูรณ์ทวี, 2561: 1503) สอดคล้องกับพุทธปรัชญา ปราบนอก (2560: 276) กล่าวว่า คุณธรรมเน้นที่สภาพ ลักษณะ หรือคุณสมบัตินั้น แสดงออกถึงความดีงาม ส่วนจริยธรรม มีความหมายที่เน้นความประพฤติหรือการปฏิบัติที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคม สำหรับศีลธรรมนั้น เป็นเรื่องของความดีความชอบธรรม ความถูกต้อง

อย่างไรก็ตาม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ประกาศนโยบายค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ เพื่อเสริมสร้างและปลูกฝังให้แก่เยาวชนและคนไทยดังนี้ 1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2. ซื่อสัตย์ เสียสละ

อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม 3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ 4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม 5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันดีงาม 6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแผ่และแบ่งปัน 7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง 8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่ 9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักออมไว้ใช้เมื่อจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี 11. มีความเข้มแข็งทั้งทางร่างกายและจิตใจไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจใฝ่ต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา 12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติ เห็นได้ว่าความสำคัญของค่านิยมหลัก 12 ประการมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาสังคมของประเทศให้เกิดความมั่นคง เข้มแข็งและยั่งยืนได้ โดยการกระตุ้นปลูกฝังให้ทุกคนตระหนัก เห็นคุณค่า และความสำคัญ จากการจัดการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

การนำนโยบายค่านิยมหลัก 12 ประการสู่การปฏิบัติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำนโยบายค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ สู่การปฏิบัติ มีดังนี้

1. ให้สถานศึกษาผนวกค่านิยมหลัก 12 ประการ เช่น วิชาสังคมศึกษา มีกิจกรรมการเรียนรู้ตามแหล่งประวัติศาสตร์ทำโครงการ/โครงการตามแนวพระราชดำริเพื่อสังคม เป็นต้น

2. ให้สถานศึกษาปลูกฝังและพัฒนา ค่านิยมหลัก 12 ประการให้กับนักเรียนอย่าง สม่ำเสมอ และต่อเนื่อง เน้นการปฏิบัติจริงใน

ชีวิตประจำวัน จนเกิดเป็นพฤติกรรมที่ยั่งยืน ซึ่ง สามารถสรุปเป็นกิจกรรมวิชาสังคมศึกษาในแต่ละ ระดับช่วงชั้นได้ในตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 กิจกรรมวิชาสังคมศึกษาในแต่ละระดับช่วงชั้น

ระดับชั้น	พฤติกรรม	การสังเคราะห์กิจกรรมวิชาสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1-3	เน้นในด้านการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (ข้อ 1) ความกตัญญู (ข้อ 3) และการมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย (ข้อ 8)	สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม: เป็นพลเมืองดีในการเคารพสิทธิหน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคม
ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4-6	เน้นในด้านชื่อเสียงเกียรติยศ เสียสละ อุดม (ข้อ 2) ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน (ข้อ 4) และมีความเข้มแข็งทั้งกายใจ (ข้อ 11)	สาระศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม: การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติรวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม
ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1-3	เน้นในด้านรักชาติวัฒนธรรมประเพณีไทย (ข้อ 5) เข้าใจเรียนรู้ประชาธิปไตยที่ถูกต้อง (ข้อ 7) และปฏิบัติตามพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (ข้อ 9)	สาระประวัติศาสตร์และสาระภูมิศาสตร์: การเรียนรู้ความเป็นมาของชาติไทยวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่งเสริมการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4-6	เน้นในด้านมีศีลธรรม รักษาความสัตย์ (ข้อ 6) ดำรงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ข้อ 10) และการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม (ข้อ 12)	สาระเศรษฐศาสตร์: การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพตามหลักศีลธรรม จริยธรรมและการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากตาราง 1 กิจกรรมวิชาสังคมศึกษาในแต่ละระดับช่วงชั้น สรุปได้ว่า ครูผู้สอนสังคมศึกษาควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

3. ให้สถานศึกษากำหนดวิธีการเรียนรู้ ค่านิยมหลัก 12 ประการให้เหมาะสมกับวัย และศักยภาพผู้เรียน โดยระดับประถมศึกษาจัดกิจกรรมผ่านเกม บทเพลง นิทาน เหตุการณ์ หรือ การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ อาทิ สถานที่

จริงทางประวัติศาสตร์ หน่วยงานตามโครงการพระราชดำริ พิพิธภัณฑฯ ฯลฯ จากการลงมือปฏิบัติ ทดลอง สาธิตด้วยตนเอง

4. ให้ผู้บริหารสถานศึกษากำกับ ติดตาม นิเทศการดำเนินงานเกี่ยวกับค่านิยมหลัก 12 ประการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่โรงเรียนกำหนดไว้

5. ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ติดตาม นิเทศ และประเมินผลสถานศึกษาที่ ดำเนินการเกี่ยวกับค่านิยมหลัก 12 ประการอย่างเป็นรูปธรรม และเกิดประสิทธิผลที่ชัดเจน

ดังนั้น การนำนโยบายค่านิยมหลัก 12 ประการสู่การปฏิบัติ เพื่อการนำมาใช้ให้สอดคล้อง

กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา และเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับเยาวชน ให้ประพฤติปฏิบัติตนที่เหมาะสมตามสภาพ ของสังคม และทำประโยชน์ให้แก่สังคม โดยการรู้จักสิทธิ หน้าที่ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ร่วมมือแก้ปัญหาและการสร้างสรรค์ประโยชน์ต่อชาติอย่าง มีประสิทธิภาพต่อไป

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชา สังคมศึกษา เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมหลัก 12 ประการ ในสถานศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรม การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมหลัก 12 ประการในสถาน ศึกษา สามารถสรุปการสังเคราะห์ ได้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสร้าง ความรู้ โดยมีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1.1 ขั้นนำ ครูผู้สอนใช้คำถามกระตุ้น แสดงความคิดเห็นผู้เรียนหลากหลาย 2) การ ทบทวนความรู้เดิม 3) การเปลี่ยนแนวคิดใหม่ 4) ขั้นนำความคิดไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง และ 5) ขั้นทบทวนความคิดเดิมกับความคิดใหม่ อย่างสร้างสรรค์

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

ครูสังคมศึกษาต้องมีการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นจัดประสบการณ์ 2) ขั้นนำเสนอ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ 3) ขั้นการอภิปรายผล 4) ขั้นการสรุป และ 5) ขั้นประยุกต์ใช้ ในชีวิต ประจำวัน

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่ง การเรียนรู้ ซึ่งกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และ

วัฒนธรรมมีธรรมชาติวิชาที่เหมาะสมมากกับการ เรียนรู้ จากโลกกว้างนอกเหนือจากการเรียนใน ห้องเรียน ดังนี้ 1) ชั้นวางแผนสำรวจ 2) ชั้นเรียนรู้ 3) ชั้นประเมินผล 4) ขั้นนำไปใช้ และ 5) ชั้นเผยแพร่ ผลงาน

จากการสังเคราะห์ของสมาคมสังคม ศึกษาแห่งชาติ (National Council for Social Studies, 1994: 1) (NCSS) ของสหรัฐอเมริกา ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สัมฤทธิ์ ผลในวิชาสังคมศึกษาโดยได้สังเคราะห์ความรู้ มาจากเป้าหมายของหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา และเอกสารการวิจัยต่าง ๆ นำเสนอออกมาเป็น คุณลักษณะของการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาที่ คาดหวัง ดังนี้

3.1 การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาอย่างมี ความหมาย เช่น การจัดการเรียนรู้เรื่องที่เกี่ยวข้อง ความสนใจผู้เรียน โดยสอนเน้นการเรียนรู้แบบ เจาะลึกมากกว่าเรียนรู้อย่างผิวเผิน

3.2 การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาแบบ บูรณาการ โดยครูผู้สอนต้องเสนอความรู้ใน รูปแบบที่กว้างขวางและยืดหยุ่น

3.3 การจัดการเรียนรู้ค่านิยมพื้นฐาน ก่อนอื่นครูผู้สอนต้องตระหนักในความเชื่อ ค่านิยม ของตนเอง ให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิจารณ์ญาณ และ ความสามารถในการตัดสินใจ

3.4 ครูผู้สอนต้องทำให้เนื้อหาที่มีความ ทำทาย น่าติดตาม เพราะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด ความต้องการที่จะเรียนรู้

3.5 ครูผู้สอนต้องทำให้วิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ ผู้เรียน ด้วยการพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

แนวคิดดังกล่าว สะท้อนให้เห็นบทบาท ภาระหน้าที่ของครูผู้สอนได้เป็นอย่างดี ในการ

วางแผนและใช้กลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ Michaelis (1968: 1-5). กล่าวว่าจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาต้องฝึกผู้เรียนให้รู้จักกระบวนการคิด จากสื่อ หัวข้อเรื่อง ประเด็น และแนวความคิดเกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อพัฒนาผู้เรียนในแนวคิดและค่านิยมประชาธิปไตย สมรรถนะพลเมืองที่ดี และต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้ของสถานการณ์เกี่ยวกับชุมชน ประเทศชาติ และประชาคมโลก ในกระบวนการศึกษาหาความรู้ มีทักษะในการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (วรวิฐา นพพรเจริญกุล, 2561: 968) โดยการเสริมแรงทางบวก ตลอดจนมีทักษะในการตัดสินใจ และแก้ปัญหา โดยการจัดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ได้แก่

1. การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Think-Pair-Share) คือให้ผู้เรียนคิดประเด็นที่กำหนดแต่ละคน (Think) จากนั้นให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนอีกคน (Pair) และนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด (Share) เกี่ยวกับการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม เช่น ให้ผู้เรียนดูรูปภาพหรือวิดีโอที่ค้นแล้วร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ฯลฯ

2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning group) คือให้ผู้เรียนจัดเป็นกลุ่มๆ ละ 3-6 คน จากประเด็นเกี่ยวกับข้อสงสัย เสียสละอดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม เช่น ครูผู้สอนให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติ หรือการแสดงละคร ฯลฯ

3. การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน (Student-led review sessions) คือให้ผู้เรียนได้ทบทวนข้อสงสัยต่างๆ เช่น ให้ผู้เรียนเรียนรู้สิทธิความเป็นพลเมืองและวิถีไทย หรือการจัดค่ายธำรงความเป็นไทย การสืบสานประเพณีไทย หล่อเทียน แห่งเทียนพรรษามารยาทไทย การแต่ง

กายแบบไทย การรับประทานอาหารไทย ขนมไทย ฯลฯ

4. การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) คือผู้สอนนำเกมเข้าบูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งใช้ได้ทั้งในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน การสอน การมอบหมายงาน และหรือขั้นการประเมินผล จากประเด็นเกี่ยวกับมีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแผ่และแบ่งปัน เช่น ครูผู้สอนให้ผู้เรียนละลายพฤติกรรม โดยการใช้เกมนันทนาการ เกมแบบแข่งขันมีผู้แพ้ ผู้ชนะ เกมจำลองสถานการณ์ ฯลฯ

5. การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอ (Analysis or reactions to videos) คือให้ผู้เรียนได้ดูวิดีโอ 5-20 นาที แล้วให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนความคิดสิ่งที่ได้ดู อาจโดยวิธีการพูดโต้ตอบกัน การเขียน หรือการร่วมกันสรุปเป็นรายการกลุ่ม เกี่ยวกับการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดำรงชีวิต เช่น ครูผู้สอนให้ผู้เรียนสร้างเครือข่าย และร่วมนำเสนอผลงานการประเมินกิจกรรมต้นแบบคนพอเพียงรักษ์ท้องถิ่นไทย ฯลฯ

6. การเรียนรู้แบบโต้วาที (Student debates) คือให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ จากประเด็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลสมีความละเอียดเกรงกลัว ต่อบาปตามหลักของศาสนา เช่น ครูผู้สอนให้ผู้เรียนได้คารมอุดมธรรม การแข่งขันโต้วาที-บรรยายธรรม การแข่งขันโต้วาที-ตอบคำถามธรรม การแข่งขันโต้วาทีเรื่อง “เป็นเด็กเรียนดีกว่าเป็นเด็กกิจกรรม” ฯลฯ

7. การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student generated exam questions) คือ ให้ผู้เรียนสร้างแบบทดสอบจากสิ่งที่ได้เรียนรู้อแล้ว จากประเด็นเกี่ยวกับมีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัว เช่น ครูผู้สอนให้ผู้เรียนสร้างแบบทดสอบทางด้านพุทธิพิสัยของบลูมตั้งแต่ 1) ความรู้ ความจำ 2) ความเข้าใจ 3) การนำไปใช้ 4) การวิเคราะห์ 5) การสังเคราะห์ 6) การประเมินผล ฯลฯ

8. การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (Mini-research proposals or project) คือ ให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อที่ต้องการเรียนรู้ วางแผนเรียนรู้ตามแผน สรุปความรู้หรือสร้างผลงานหรือการจัดงานเปิดโลกวิชาการ Open House โดยใช้ชื่อกิจกรรม “กิจกรรมตอบคำถามวิชาการ สืบสานวัฒนธรรมไทย ชิงชัยเกมอาเซียน เรียนรู้ ภูมิศาสตร์” เช่น ครูผู้สอนให้ผู้เรียนจัดนิทรรศคตลาดนดิวิชาการสร้างสรรค์การเรียนรู้ การจัดปายนิเทศ ฯลฯ

9. การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze case studies) คือให้ผู้เรียนอ่านกรณีตัวอย่างจากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด จากประเด็นเกี่ยวกับมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ เช่น ครูผู้สอนให้ผู้เรียนจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สังคมจิตอาสาอายุวากาชาด การเดินรณรงค์เคารพกฎกติกาของโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ ฯลฯ

10. การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (Keeping journals or logs) คือให้ผู้เรียนจดบันทึกเรื่องราวที่ได้พบเห็น หรือเหตุการณ์ในแต่ละวัน รวมทั้งเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกที่เขียน จากประเด็นเกี่ยวกับกตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ เช่น ครูผู้สอนให้ผู้เรียนทำบุญตักบาตร สวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิ รู้ตื่นรู้เบิกบาน การทำความดีต่อตนเองและสังคม ตามศาสนาที่ตนนับถือ การจัดอบรมธรรมศึกษา ฯลฯ

11. การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมายข่าว (Write and produce a newsletter) คือให้ผู้เรียนร่วมกันผลิตจดหมายข่าว อันประกอบด้วยบทความ ข้อมูลสารสนเทศ ข่าวสาร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วแจกจ่ายไปยังบุคคลอื่นๆ เช่น ให้ผู้เรียนรณรงค์การเลือกตั้งประธานนักเรียน เลือกประธานสภานักเรียน การเลือกหัวหน้าห้องเรียน ฯลฯ

12. การเรียนรู้แบบแผนผังความคิดรวบยอด/ผังมโนทัศน์ (Concept mapping) คือ ให้ผู้เรียนออกแบบแผนผังความคิด แล้วนำเสนอผลงานต่อผู้เรียนคนอื่น เช่น ให้ผู้เรียนเขียนแผนผังความคิดหรือแผนผังกราฟิกเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคี ประองตอง ภูมิใจเชิดชูความเป็นไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ฯลฯ

13. การเรียนรู้แบบการแก้ปัญหา (Problem Solving Method) คือ ให้ผู้เรียนใช้สติปัญญาในการดำเนินงานและแก้ปัญหา ตลอดจนการส่งเสริมปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยระดับชุมชนและท้องถิ่น ได้แก่ ให้ความร่วมมือปฏิบัติตามกฎระเบียบ อีกทั้งให้ความช่วยเหลือเสียสละ เพื่อให้เกิดความรักสามัคคีในชุมชนและท้องถิ่น

14. การเรียนรู้แบบโครงการ (Project Based Learning) คือ ให้ผู้เรียนทำโครงการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตประชาธิปไตย โดยให้ผู้เรียนเคารพซึ่งกันและกัน เคารพต่อกฎระเบียบ ให้ผู้เรียนรู้ว่า ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องเคารพในสิทธิของผู้อื่น ให้เกียรติคนอื่น เพราะในขณะที่เรามีสิทธิ คนอื่นก็มีเช่นกัน เป็นต้น

15. การเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ (Learning by Doing) คือ ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมทั้ง

ในและนอกห้องเรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และทำความเข้าใจผู้อื่นได้ดี รวมทั้งบางกิจกรรมต้องนำพาผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนเปิดโอกาสและเวลาให้กับผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วม

นอกจากนี้ สามารถสรุปเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมหลัก 12 ประการ ในสถานศึกษาอื่นๆ ได้ดังนี้

1. กิจกรรมด้านความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

1.1 กิจกรรมการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ได้แก่ การเปิดเพลงปลุกฝังการรักชาติ เพลงพระราชนิพนธ์ ฯลฯ ก่อนเข้าแถวตอนเช้าทุกวัน หรือเสียงตามสายช่วงพักเที่ยง การประกวดการเขียนเรียงความเกี่ยวกับสถาบันชาติ และพระมหากษัตริย์ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำรงชีวิต เป็นต้น

1.2 กิจกรรมหน้าเสาธง ได้แก่ การร่วมร้องเพลงชาติด้วยความภาคภูมิใจ รู้ความหมาย และการร้องเพลงชาติอย่างถูกต้อง การสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัย (ระลึกถึงคุณพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์) พร้อมทำสมาธิก่อนเข้าเรียน เป็นต้น

1.3 กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีในโรงเรียน ชุมชน สังคม โดยการเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ได้แก่ เข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันจักรี วันปิยมหาราช เป็นต้น

1.4 กิจกรรมการเข้าร่วมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา โดย

การปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถืออย่างเคร่งครัด เป็นต้น

2. กิจกรรมด้านความซื่อสัตย์ เสียสละอดทน

2.1 กิจกรรมการกล่าวคำปฏิญาณตนหน้าเสาธง ได้แก่ การกล่าวคำปฏิญาณตนหน้าเสาธงในการดำรงตนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมทางด้านความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความอดทน และการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลที่ทำความดีในท้องถิ่นของตนเอง โดยการเล่าคุณธรรมความดีของบุคคลที่เป็นแบบอย่าง เป็นต้น

2.2 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ตามหลักสูตร ได้แก่ กิจกรรมอาสาส่งเสริมการอ่าน และการบริจาคหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้กับผู้ยากไร้ การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายในโครงการกิจกรรมจิตอาสาผ่านสื่อต่างๆ เช่น เพลง เกม นิทานคุณธรรม สถานการณ์ วิดีทัศน์ เป็นต้น

2.3 กิจกรรมส่งเสริมการนำหลักธรรมมาบูรณาการกับชีวิตประจำวัน ได้แก่ การให้ข้อมูลที่ เป็นจริงปราศจากความลำเอียง การปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการประพฤติดีทางกาย วาจา ใจ ต่อผู้อื่น การส่งเสริมโครงการจิตอาสาในชุมชนท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ เป็นต้น

3. กิจกรรมด้านการกตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์

3.1 กิจกรรมวันสำคัญที่แสดงถึงความกตัญญูต่อบุคคล ได้แก่ วันไหว้ครู วันแม่ วันพ่อ วันครอบครัว โดยการจัดโครงการกิจกรรมบันทึกความดีต่อผู้มีพระคุณและมอบรางวัลประจำสัปดาห์/เดือน/ปี การมอบรางวัลจากการสังเกตพฤติกรรมในการปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดี ผู้เรียนที่ดี คนดีของท้องถิ่นและสังคม เป็นต้น

3.2 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ และทำกิจกรรมปลูกฝังค่านิยมความกตัญญูในวิถีชีวิต ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนยกน้ำดื่มให้พ่อแม่ ครูอาจารย์ แยกผู้ใหญ่ การแสดงความมีน้ำใจช่วยเหลือของ สิ่งของ สัมภาระ การช่วยทำงานบ้านตามกำลังของผู้เรียน การชื่นชมให้กำลังใจผู้เรียน เป็นต้น

3.3 กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ได้แก่ การเรียนรู้จากนิทาน เพลง สื่อ สถานการณ์ การเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อปลูกฝังค่านิยมความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณโดยมิหวังผลตอบแทน เป็นต้น

4. กิจกรรมการฝึกหัดความรู้ ทัศนศึกษา เล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม

4.1 กิจกรรมการมอบหมายงาน/หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ได้แก่ กิจกรรมรักการอ่าน กิจกรรมห้องสมุดมีชีวิต การประกวดทำหนังสือด้วยมือ การอ่านหนังสือเพิ่มเติมในและนอกห้องเรียน เป็นต้น

4.2 กิจกรรมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ได้แก่ การประกวดการผลิตสื่อที่เหมาะสมกับวัย เช่น หนังสือ สื่อ สิ่งตีพิมพ์ เอกสาร วีดิทัศน์ อินเทอร์เน็ตในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา การประกวดละคร หนังสือสั้นเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสังคม เป็นต้น

4.3 กิจกรรมการศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในและนอกห้องเรียน ได้แก่ การสรุปการนำเสนอวิเคราะห์สิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนทั้งในและนอกห้องเรียน การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน การจัดเวทีสัมมนาทางการศึกษา เป็นต้น

5. กิจกรรมด้านการรักษาวัฒนธรรม ประเพณีไทย

5.1 กิจกรรมการเคารพอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมไทย ได้แก่ การกำหนดให้ครูนักเรียนแต่งกายชุดนิยมไทยสัปดาห์ละ 1 วัน วันภาษาไทยที่ปลูกฝังการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง การนำความรู้ไปใช้และขยายผลแก่บุคคลอื่น เป็นต้น

5.2 กิจกรรมการฝึกมารยาทไทยแก่นักเรียน ได้แก่ การรับประทานอาหาร การเคารพบุคคล การมีสัมมาคารวะ การทำสื่อป้ายนิเทศ การรณรงค์มารยาทที่ดี เป็นต้น

5.3 กิจกรรมการเข้าร่วมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น และของชาติไทย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เช่น วันเข้าพรรษา วันลอยกระทง การเชิญปราชญ์ภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาให้ความรู้ กิจกรรมวิทยุชุมชนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมในท้องถิ่น เป็นต้น

6. กิจกรรมด้านการมีศีลธรรมรักษาความสัตย์

6.1 กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียน ได้แก่ การฝึกปฏิบัติจนเป็นนิสัยในวิถีชีวิต เช่น การสวดมนต์ การทำสมาธิ การปฏิบัติตามตามศีล 5 การน้อมนาหลัก สามห่วง สองเงื่อนไขสู่การจัดการเรียนรู้ การจัดค่ายคุณธรรม การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ของหลายได้คืน เป็นต้น

6.2 จัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี โดยการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ กิจกรรมบันทึกความดี การกล่าวคำปฏิญาณตนในการทำดี เป็นต้น

6.3 กิจกรรมในชั้นเรียน ได้แก่ การปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน โรงเรียนหรือสถานศึกษา การอบรมบ่มเพาะนิสัยที่ดีแก่นักเรียนผ่านเพลง เกม นิทานคุณธรรม สื่อต่างๆ อย่างหลากหลาย เป็นต้น

7. กิจกรรมการเข้าใจเรียนรู้การเป็น ประชาธิปไตย

7.1 กิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมือง ในวิถีประชาธิปไตย ได้แก่ การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทตน การแสดงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การเข้าร่วม กิจกรรมความสามัคคี การเข้าร่วมกิจกรรมที่ ส่งเสริมความสามัคคี กิจกรรมสภานักเรียน กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญ ประโยชน์ เป็นต้น

7.2 กิจกรรมค่ายบูรณาการ ได้แก่ เน้น การอยู่ร่วมกัน การปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ การทำงานกลุ่ม การนำเสนอผลงาน การจัดค่าย รายวิชาประวัติศาสตร์ ได้แก่ 1) ความเป็นมาของ ชาติไทย 2) สัญลักษณ์ของชาติไทย 3) สถาบัน พระมหากษัตริย์ 4) บรรพบุรุษไทย 5) ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทยให้ครอบคลุมและเน้นทักษะ กระบวนการ เป็นต้น

7.3 กิจกรรมในชั้นเรียน ได้แก่ การเรียน รู้รายวิชาหน้าที่พลเมืองตามจุดเน้น 5 ข้อ เช่น 1) ความเป็นไทย 2) รักชาติยึดมั่นศาสนาเทิดทูน สถาบันพระมหากษัตริย์ 3) พลเมืองดีในระบบ ประชาธิปไตย 4) ความปรองดองสมานฉันท์ และ 5) มีวินัยในตนเองให้ครอบคลุมและเน้นการฝึก ปฏิบัติ การจัดการเรียนรู้โดยการอภิปราย การ วิพากษ์ การจัดกิจกรรมได้วาทิ/สภาน้ำนม เป็นต้น

8. กิจกรรมด้านความมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่

8.1 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ ผู้เรียนให้ฝึกปฏิบัติ ได้แก่ การเข้าแถวตามลำดับ การแสดงกิริยามารยาทที่เหมาะสมต่อบุคคล และสถานที่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงร่วมกันของครอบครัว ห้องเรียน โรงเรียน สังคม เช่น ทิ้งขยะลงถัง การแต่งกายที่ถูกต้องตาม ระเบียบ การยิ้มไหว้ทักทาย น้องไหว้พี่ พี่รับไหว้ น้อง เป็นต้น

8.2 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ได้แก่ การตรงต่อเวลา/การมีวินัยในการปฏิบัติกิจกรรม การแสดงความเคารพบุคคลในระดับต่างๆ อย่าง ถูกวิธี กิจกรรมบูรณาการความมีวินัย ผ่านหนังสือ อ่านเพิ่มเติมเพลงคุณธรรม นิทานคุณธรรมเพื่อ ปลุกฝังจิตสำนึก เป็นต้น

9. กิจกรรมด้านการมีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9)

9.1 กิจกรรมฝึกสมาธิแก่ผู้เรียน ได้แก่ การจัดค่ายคุณธรรม การมอบหมายงานให้ผู้เรียน รับผิดชอบและทำงานด้วยความตั้งใจ ใส่ใจ และ มีการปรับปรุงพัฒนางาน ประกวดการแข่งขัน เล่านิทาน ธรรมมะ เป็นต้น

9.2 กิจกรรมการน้อมนำหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การอบรมผู้เรียน (ในคาบโฮมรูม/กิจกรรมเสริม) หรือนำเข้าสู่ บทเรียนก่อนจัดการเรียนรู้ เป็นต้น

10. กิจกรรมด้านการรู้จักดำรงตนโดยใช้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

10.1 กิจกรรมการจัดแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ การให้มีมุม ป้ายนิเทศ แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

10.2 กิจกรรมโรงเรียน ได้แก่ การน้อมนำ หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไขสู่การปฏิบัติ ทั้ง 5 ด้าน คือ การบริหารจัดการ การจัดกระบวนการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ การปฏิบัติตนที่เหมาะสมกับบทบาท และหน้าที่ เช่น การใช้ทรัพย์สิน ของใช้ อย่าง ประหยัด คุ่มค่า เป็นต้น

10.3 กิจกรรมการฝึกให้ผู้เรียนถอดบท เรียน ได้แก่ การนำหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข จาก การได้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ การรักการออม การ เสริมรายได้ระหว่างเรียน การอนุรักษ์พลังงานและ สิ่งแวดล้อม การปลูกจิตสำนึกอนุรักษ์ภูมิปัญญา ท้องถิ่นและไทย เป็นต้น

11. กิจกรรมมีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจไม่ยอมแพ้อำนาจฝ่ายต่ำ

11.1 กิจกรรมการน้อมนำหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไขสู่การปฏิบัติ ได้แก่ 5 ด้านคือ ด้านบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านผลที่เกิดกับสถานศึกษาและผู้เรียน การถอดบทเรียน เป็นต้น

11.2 กิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับชุมชน ได้แก่ กิจกรรมการออกกำลังกาย กิจกรรมรณรงค์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การจัดป้ายนิเทศประชาสัมพันธ์ การเรียนรู้ผ่านสื่อที่หลากหลาย เช่น เพลง นิทาน วิทยุทัศน์สถานการณ เพื่อพัฒนาคิดอย่างมีเหตุผลของชุมชนที่ตนเองอยู่ เป็นต้น

12. กิจกรรมด้านการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของตนเอง

12.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ การร่วมกันทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน ศาสนสถาน การปลูกต้นไม้ การเข้าค่ายอาสาสมัคร โครงการคุณธรรมสำนึกดี การดูแลช่วยเหลือผู้อื่น การรณรงค์ เช่น รณรงค์ป้องกันไข้เลือดออก ด้านยาเสพติด การเลือกตั้ง การปลูกป่า การทิ้งขยะลงถัง การคัดแยกขยะ การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม และ Big Cleaning Day การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายภายนอก เป็นต้น

12.2 กิจกรรมในชั้นเรียน ได้แก่ กิจกรรมเสริมสร้างประชาธิปไตยในห้องเรียน กิจกรรมเด็กดีวิถีพุทธ ธนาคารความคิด การจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อที่หลากหลาย เช่น เพลง นิทาน เกม วิทยุทัศน์ หนังสือ อินเทอร์เน็ต การลงมือปฏิบัติจริง สถานการณ เป็นต้น

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชา สังคมศึกษา เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และ

ค่านิยมหลัก 12 ประการในสถานศึกษาให้เกิดขึ้นกับเยาวชนไทย (สิริวรรณ ศรีพหล, 2552: 134) ได้แก่ 1. การปรับพฤติกรรม โดยการเสริมแรงทางบวก การใช้ตัวแบบ การแต่งพฤติกรรม การชี้แนะ การลงโทษ และการควบคุมตนเอง 2. การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์ต โดยการอภิปรายอย่างมีหลักการ 3. การทำความเข้าใจในค่านิยมให้ผู้เรียนค้นหาค่านิยมในตนเอง จนเกิดความมั่นใจ เข้าใจ และเห็นคุณค่าในสิ่งที่ตนคิด 4. การใช้แนวพุทธวิธี ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย ไตรสิกขา ปุจฉาวิสัชนา ธรรมสาภิจฉา อริยสังคีลี สืบสวนสอบสวนตามแนวพุทธศาสตร์ บุญจันท์ หลัทธิพุทธ และการเผชิญสถานการณ์ เป็นต้น ดังนั้นครูต้องเน้นการจัดการเรียนรู้โดยสอดแทรกคุณธรรมและค่านิยมพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน โดยต้องนำเสนอประเด็นที่เป็นข้อโต้แย้ง และประเด็นทางจริยธรรมที่เหมาะสมสำหรับวิชาสังคมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดแบบวิจารณ์ญาณและความสามารถในการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

บทสรุป

ครูผู้สอนควรพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมหลัก 12 ประการในสถานศึกษานั้น โดยร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคมทั้งครูผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนอย่างจริงจัง และเป็นระบบเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาในการจัดการความรู้อับกับแหล่งข้อมูลได้ชัดเจน เป็นระเบียบ และสามารถในการนำข้อมูลไปในการคิดวิเคราะห์ ประเมินตัดสินใจ และแก้ปัญหา อีกทั้งการพัฒนาทักษะทางสังคมในการมีปฏิสัมพันธ์ที่สามารถให้ผู้เรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตนได้ด้วยความเข้าใจกัน โดยการจัดการเรียนรู้ได้ทั้งในห้องเรียน

และนอกห้องเรียน มุ่งเน้นการฝึกฝนอุปนิสัย ต่างๆ ได้ตลอดเวลา เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มี
และความประพฤติของตน ในวิชาสังคมศึกษา ประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่สังคมต้องการ
ศาสนา และวัฒนธรรมในการสอดแทรกในเนื้อหา ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- เกตุวดี สมบูรณ์ทวี. (2561). อิทธิพลด้านค่านิยมส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของกลุ่ม GEN Y ในเขตพญาไท. *วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University*. ฉบับ ภาษาไทยสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(2): 1503.
- พุทธรักษ์ ปราบนอก. (2560). การสอนศาสนา ศิลธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาของ ประเทศไทย. *วารสาร มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*, 34(3): 276.
- วรวิฐา นพพรเจริญกุล. (2561). ผลของการใช้แรงเสริมทางบวกที่ส่งผลต่อการเพิ่มพฤติกรรมความ รับผิดชอบการส่งงานของนักศึกษา. *วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University*. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(1): 968
- ลิริวรรณ ศรีพหล. (2552). *การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม และสมใจ ศิระกมล. (2558). *พฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพ*. เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.
- National Council for the Social Studies. (1994). *Expectation of excellence: Curriculum Standards for Social Studies*. (Bulletin 89). Washington, D.C.: The National Council for the Social Studies Standards Task Force.
- Michaelis, John Udell. (1968). *Social studies for children in a democracy: recent Trends and developments*. Engwood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.